

การพัฒนาแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียนโดยใช้แนวคิด
จิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง
Instructional Model Development for Enhancing the Happiness of
Learning using Contemplative Education and Transformative Learning

อดิศร นาวานนท์¹, สุภาวดี วิสุวรรณ¹
Adisorn Naowanondha¹, Supawadee Wisuwan¹

บทคัดย่อ

การพัฒนาแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง เป็นงานวิจัยประเภทวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านโกรกกลีง ศูนย์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ทักษิณ-เด่นชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 48 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุข แผนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุข และมาตรวัดความสุขในการเรียน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียน ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ คือ 1) ที่มาของรูปแบบ 2) แนวคิดและทฤษฎีของรูปแบบ 3) หลักการของรูปแบบ ที่เน้นการเรียนรู้อย่างใคร่ครวญ พัฒนาความคิดของตนเอง ตระหนักรู้คุณค่าในตนเอง มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม ภายใต้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง 4) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 5) ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนมี 7 ขั้นตอน คือ ขั้นสร้างความตระหนัก จัดลำดับความสำคัญของปัญหา ขั้นออกแบบหาคำตอบ ขั้นสนุกกับการหาคำตอบ ขั้นตรวจสอบความเข้าใจของตนเองและสมาชิก ขั้นสะท้อนคิด และขั้นสรุปผลการเรียนรู้ 6) ระบบสังคม 7) หลักการตอบสนอง และ 8) ระบบสนับสนุน ผลการใช้รูปแบบการสอนที่สร้างขึ้นพบว่าความสุขในการเรียนของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุข สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนการสอน; ความสุขในการเรียน; จิตตปัญญาศึกษา; การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง; ประถมศึกษา

¹ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University.

* Corresponding Author, E-mail: adisorn_99@yahoo.com

Abstract

Instructional Model Development for Enhancing the Happiness of learning using Contemplative Education and Transformative Learning is research and development design. The objectives were to develop and study the effect of the teaching and learning model to promote happiness in learning using Contemplative Education and Transformative Learning. The sample consisted of 5 informants and 48 grade 4-6 students in academic year 2021 at Ban Krok Luek School., Center for the Development of Educational Quality and Standards: Tuksin-Denchai, Nakhon Ratchasima Province. The research instruments consisted of a semi-structured interview about teaching and learning approaches to promote happiness in learning, lesson plan and a measure of happiness in learning. The research results showed that 1. The teaching model to promote happiness in learning consists of 8 components: 1)Background 2) Concept and Theory 3) Principles of the model that emphasizes learning with a thoughtful heart develop your own thinking, self-awareness have a collective consciousness under the concept of Contemplative Education and Transformative Learning 4) the purpose of the model 5) the process of teaching and learning has 7 steps: awareness raising, prioritize problems, assign answers searching, answer searching, checking, reflexing, and summarize 6) social system 7) learner response principles and 8) support system 2. The result of using the teaching model was shown that the post-happiness in learning of the students was on significantly higher than the pre-happiness in learning at the .05 level.

Keywords: 3-5 words Instructional Model; Happiness of learning; Contemplative Education; Transformative Learning; Primary education

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความรู้ มีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ และมีความสุขในการเรียน เห็นได้จากมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561 ที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้เพื่อสร้างงานและคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อสังคมที่มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งเพื่อสันติสุข (Office of Education Council Secretariat, 2019,; Visalo, 2013). อธิบายว่า เมื่อผู้เรียนมีความสุข ก็อยากมาเรียน ตั้งใจเรียน ส่งผลให้การเรียนดีขึ้น สามารถสำเร็จการศึกษาตามกำหนดเวลา กล่าวคือเด็กที่มีความสุขในการเรียนจะตั้งใจเรียนและเรียนได้ดีขึ้นทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น จึงอาจสรุปได้ว่าการพัฒนาความสุขในการเรียนเป็นหน้าที่

สำคัญของครูผู้สอนที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุขในขณะที่เรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาจิตใจพบว่า จิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) เป็นแนวทางการพัฒนาบุคคลที่มีมั่งงผลให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา เพื่อให้เข้าถึงความจริง ความดีความงามอย่างแท้จริง ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ที่นำไปสู่การใคร่ครวญ และตระหนักในตนเอง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานตั้งแต่ระดับบุคคลไปสู่ระดับสังคม (Nilchaikowit. and Chantarasuk.,2007) การจัดการศึกษาที่อิงแนวคิดจิตตปัญญา มีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนผู้เรียนจากผู้ไม่รู้สู่ผู้รู้ เมื่อได้เรียนรู้แล้วสามารถนำไปประยุกต์และปฏิบัติได้ สังเกตได้จากการมีวิธีคิด มีจิตสำนึก และพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปจากช่วงก่อนที่ยังไม่ได้เรียนรู้ (Roning,2017,p4)

จากการศึกษาแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Learning) สรุปสาระสำคัญได้ว่า เป็นทฤษฎีที่เน้นการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในของผู้เรียน ในลักษณะการให้ความหมายใหม่ของเรื่องราวต่าง ๆ จนเกิดแนวคิดใหม่ที่เกิดจากประสบการณ์ หรือการเปลี่ยนแปลงที่กระทบความรู้สึก การสะท้อนคิดอย่างจริงจังกับเหตุการณ์ที่ประสบด้วยตนเอง จะนำไปสู่การตั้งคำถามในเรื่องรานั้นแล้วนำไปทดลองใช้ให้เกิดผล จากนั้นจึงนำประสบการณ์นั้นมาแลกเปลี่ยนกันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์รวม และเกิดปัญญาสามารถถ่ายทอดออกมาได้อย่างมั่นใจ (Taylor,1998,p8-12; Panich,2015,p17-23; Suthinakorn, 2017,p72)

เมื่อพิจารณาแนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง พบว่า เป็นหลักการที่ที่สอดคล้องกัน คือ เป็นกระบวนการทัศนทางการศึกษาที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวคิดทางการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้งในตัวผู้เรียนตลอดชีวิต มีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจรู้จักตนเอง รู้จักและเข้าใจผู้อื่น เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ภายในผ่านกระบวนการคิดอย่างใคร่ครวญ วิเคราะห์ตนเองอย่างถ่องแท้ และสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนเองกับสิ่งรอบตัว โดยผลการเรียนรู้คาดว่าจะเกิดการยอมรับ เคารพตนเอง เคารพผู้อื่น และสังคมส่วนรวมซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงภายในของผู้เรียนและผู้สอน (Transformative learning) (Panyapinijkun. et al., 2013,p3) จากความสำคัญของการเรียนรู้อย่างมีความสุขในการเรียนและแนวคิดที่เกี่ยวข้องดังที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น ประกอบกับปัจจุบันยังไม่ปรากฏรูปแบบการสอนที่ส่งเสริมความสุขในการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมส่งเสริมความสุขในการเรียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยมีกระบวนการศึกษาหาข้อมูลเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียนจากการสัมภาษณ์ และศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (research document) แล้วร่างรูปแบบการเรียนการสอน จากนั้นนำไปหาประสิทธิภาพและทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน นักวิชาการด้านการศึกษา 2 คน และครูผู้สอน 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูล 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองใช้รูปแบบการสอน

ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2564 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาเขต 5 นครราชสีมา ประกอบด้วยศูนย์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา 15 ศูนย์ จำนวน 1,302 โรงเรียน มีนักเรียนทั้งสิ้น 69,291 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านโกรกกลี ศูนย์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ทักษิณ-ด่านชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 48 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน จากการสุ่มศูนย์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา แล้วสุ่มโรงเรียนเพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่าง

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียน รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ และมาตรวัดความสุขในการเรียน มีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียน มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

1.1 ร่างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแนวทางการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียน เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

1.2 นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความชัดเจนของข้อคำถาม แล้วคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ได้ค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

2. รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียน มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

2.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แนวทางการจัดการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียน มาวิเคราะห์แล้วกำหนดเป็นกรอบการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนส่งเสริมความสุขในการเรียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง

2.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และแนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำมาใช้สนับสนุนการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

2.3 ร่างรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย ที่มาของรูปแบบ แนวคิดและทฤษฎีของรูปแบบหลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ขั้นตอนการเรียนการสอน ระบบสังคม หลักการตอบสนอง และระบบสนับสนุน โดยที่ขั้นตอนการเรียนการสอนประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ ขั้นสร้างความตระหนัก จัดลำดับความสำคัญของปัญหา ขั้นออกแบบหาคำตอบ ขั้นสนุกกับการหาคำตอบ ขั้นตรวจสอบความเข้าใจของตนเองและสมาชิก ขั้นสะท้อนคิด และขั้นสรุปผลการเรียนรู้

2.4 นำร่างรูปแบบการเรียนการสอนที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 5 คน พิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบ

2.5 ปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนการสอนตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3. แผนการสอน ตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอน กำหนดตัวชี้วัด จุดประสงค์ ความคิดรวบยอดของการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนที่สร้างขึ้น

3.2 จัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนในระดับหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 4 หน่วย กำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้หน่วยละ 5 ชั่วโมง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนสำหรับใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ในเวลาของการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระภาษาไทยเป็นเวลาทั้งสิ้น 20 ชั่วโมง

3.3 นำแผนการจัดการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการประเมินค่าความสอดคล้องของจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดประเมินผลการเรียนรู้ ได้ค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.6 – 1 แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่โรงเรียนบ้านละเลิงพิมาน จ.นครราชสีมา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

4. มาตรการวัดความสุขในการเรียน ผู้วิจัยศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับมาตรการวัดความสุขในการเรียน จากนั้นสร้างมาตรการวัดความสุขในการเรียนสำหรับใช้ในงานวิจัยนี้ แล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างประเด็นคำถามกับจุดประสงค์ของการวัด ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.6 – 1 นำไปหาคุณภาพด้วยการหาค่าความเที่ยงของมาตรการวัดความสุขในการเรียนกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่โรงเรียนบ้านละเลิงพิมาน จ.นครราชสีมา ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.78

กระบวนการเก็บข้อมูล ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจาก ผู้บริหารโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จด้านการส่งเสริมความสุขในการเรียน นักวิชาการด้านการศึกษา เป็นอาจารย์ผู้สอนระดับอุดมศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านหลักสูตรและการสอน ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา 10 ปีขึ้นไป ด้วยการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจและแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์

2. ศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับ รูปแบบการสอน แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง แล้วร่างรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียน ประกอบด้วย ที่มาของรูปแบบ แนวคิดและทฤษฎีของรูปแบบ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ขั้นตอนการเรียนการสอน ระบบสังคม หลักการตอบสนอง และระบบสนับสนุน

3. นำร่างรูปแบบการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสม แล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายจำนวน 34 คน ที่โรงเรียนบ้านละเลิงพิมาน จังหวัดนครราชสีมา แล้วนำผลการวิเคราะห์ที่ได้ไปพิจารณาปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

4. นำรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านโกรกกลี จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 48 คน เป็นเวลา 20 ชั่วโมง โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง (one group pretest posttest design)

5. เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

ผลการพัฒนาและใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ปรากฏดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย ที่มาของรูปแบบ แนวคิดและทฤษฎีของรูปแบบ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน ระบบสังคม หลักการตอบสนอง และระบบสนับสนุน แสดงได้ดังภาพต่อไปนี้

**รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียนโดยใช้แนวคิดจิตปัญญาศึกษาและ
การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง**

ที่มาของรูปแบบ

การพัฒนาความสุขในการเรียนเป็นหน้าที่สำคัญของครู เด็กที่มีความสุขในการเรียนจะตั้งใจเรียนและเรียนได้ดีขึ้นทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ความสุขในการเรียนรู้ ต้องอยู่ภายใต้บรรยากาศที่สนุก ได้รับการยอมรับในความสามารถ ได้ทำงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของตนเอง ได้รับการเสริมแรงจนเกิดความมั่นใจ และภาคภูมิใจในตนเอง รวมถึงการทำให้นักเรียนมีความรักและศรัทธาต่อครู

แนวคิดและทฤษฎีของรูปแบบ

รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียนใช้แนวคิดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงจิตปัญญา เน้นการส่งเสริมให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ เข้าใจตนเองและผู้อื่น

หลักการของรูปแบบ

การเรียนรู้ด้วยใจอย่างไร้ใครครวญ พัฒนาความคิด จิตใจ อารมณ์ภายในของตนเองอย่างแท้จริง ตระหนักคุณค่าในตนเองปราศจากอคติ มีความรัก ความเมตตา อ่อนน้อมต่อธรรมชาติ และมีจิตสำนึกต่อ

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

- วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียน เพื่อ
1. นักเรียนมีอิสระในการตัดสินใจและพึ่งตนเองได้
  2. นักเรียนมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และสภาพแวดล้อม
  3. นักเรียนเกิดความองอาจในตนเอง มุ่งมั่นเอาใจใส่ในการเรียน มีความคิดสติปัญญา และกระทำการต่าง บนพื้นฐานในความถูกต้อง
  4. นักเรียนมีสัมพันธภาพในการเรียนรู้ที่ร่วมกับเพื่อนและครู
  5. นักเรียนมีเป้าหมายในการเรียนรู้และพยายามปฏิบัติตนเพื่อให้บรรลุการเรียนรู้
  6. นักเรียนเชื่อมั่น ภาคภูมิใจ และยอมรับใน

ขั้นการเรียนการสอน

สร้างความตระหนัก
awareness Raising

จัดลำดับความสำคัญของปัญหา
Prioritize problems

ออกแบบหาคำตอบ
Assign answers searching

สนุกกับการหาคำตอบ
Answer Searching

ตรวจสอบความเข้าใจของตนเองและ
สมาชิก
Checking

สะท้อนคิด
Reflexing

สรุปผลการเรียนรู้
Summarize

ระบบสังคม

บทบาทครู

1. จัดสถานการณ์ปัญหา คำถามที่น่าสนใจ ท้าทาย อยากรู้ อยากเห็น
  2. เน้นให้นักเรียนได้ฝึกกระบวนการคิดแก้ปัญหา และลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้ร่วมกัน
  3. เป็นที่เลี้ยง กระตุ้นและให้คำชี้แนะระหว่างการทำกิจกรรม
  4. กระตุ้นให้นักเรียนได้สะท้อนคิด
  5. ให้การเสริมแรง คำชื่นชม สังเกตพฤติกรรม การเรียน โดยให้คำแนะนำด้วยความรักและเอาใจใส่
- บทบาทนักเรียน**

1. นักเรียนแสวงหาความรู้ เห็นคุณค่าและความสำคัญในการเรียนรู้ ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง จนเกิดความชำนาญ
2. ฝึกการสังเกต ฝึกการตั้งคำถาม ในประเด็นปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง พร้อมเรียนรู้ในการแลกเปลี่ยนความคิด ยอมรับความคิดเห็นกันและกัน
3. ภูมิใจรู้สีกว่าตนเองมีค่า เชื่อมโยงในความสามารถ มองปัญหาอย่างท้าทายทุกปัญหาที่มีทางออก
4. ยอมรับความล้มเหลวและความสำเร็จไปพร้อมกัน เพื่อนๆ ร่วมกัน จนทำให้ทุกการเรียนรู้มีความหมายอย่างแท้จริง
5. เรียนรู้มีความสุขในการเรียน โดยบูรณาการความคิดและการกระทำให้เป็นแนวคิดใหม่ที่เกิดขึ้น

หลักการตอบสนอง

1. จัดบรรยากาศในการเรียนรู้เชื่อมโยงปัญหาหรือสถานการณ์
2. ใช้คำถามกระตุ้นคิดเพื่อสร้างความสนใจ
3. ใช้กระบวนการคิด การสังเกต การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ผ่านการปฏิบัติจริง
4. ครูและนักเรียนจำเป็นต้องเรียนรู้ในปัญหา ขับเคลื่อนไปพร้อมๆ ผลักดันและนำ ชี้ประเด็นคำตอบที่ได้มาจนเกิดเป็นชุดความรู้ใหม่ของนักเรียน และครูร่วมกัน

2. ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมส่งเสริมความสุขในการเรียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ปรากฏว่า ความสุขในการเรียนก่อนนำรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงไปใช้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($= 3.40$, $S.D. = 0.37$) ส่วนความสุขในการเรียนหลังการนำรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงไปใช้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($= 4.08$, $S.D. = 0.28$) เมื่อนำมาเปรียบเทียบโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test dependent) พบว่า ความสุขในการเรียนของนักเรียนหลังการใช้รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียนมากกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่า การมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การมีเป้าหมายในการเรียนรู้ องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ องค์ประกอบเกี่ยวกับความสามารถในการจัดการสภาพแวดล้อม รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 การเปรียบเทียบความสุขในการเรียน ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุข

องค์ประกอบของ ความสุขในการเรียน	ก่อน		หลัง		t	p
	$\bar{X}$	SD.	$\bar{X}$	SD.		
1. การมีอิสระในการตัดสินใจ พึ่งตนเองได้	3.22	0.54	4.02	0.42	4.392*	.001
2. ความสามารถในการจัดการ สภาพแวดล้อม	3.34	0.35	3.95	0.33	4.381*	.001
3. ความงอกงามในตนเอง	3.32	0.38	3.96	0.38	5.202*	.000
4. การมีสัมพันธภาพที่ดีกับ บุคคลอื่น	3.69	0.61	4.45	0.45	3.791*	.003
5. การมีเป้าหมายในการเรียนรู้	3.46	0.45	4.06	0.38	2.833*	.016
6. การยอมรับตนเอง	3.33	0.47	4.00	0.43	4.374*	.001
รวม	3.40	0.37	4.08	0.28	4898*	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังแสดงไว้ข้างต้น สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน พบว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่มีคุณภาพ เนื่องจากมีกระบวนการในการพัฒนาการเรียนการสอนที่เหมาะสม เริ่มจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และประสบการณ์ด้านการเรียนการสอน ผู้วิจัยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างหลากหลาย ทำให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นสำหรับประกอบการกำหนดกรอบรูปแบบการสอน และจัดทำร่างรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้แนวคิดจิตตปัญญาศึกษา และการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นแนวคิดที่เน้นการเรียนรู้ภายใน คิดใคร่ครวญจนเกิดความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งที่เรียนรู้ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจตนเอง รู้ตัว เข้าถึงความจริงทำให้เปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับการเรียน เน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง การรับฟังด้วยใจเปิดกว้างจนเกิดความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเกิดการยอมรับและมีความสุขในการเรียนรวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานในตนเอง เมื่อผู้วิจัยร่างรูปแบบการเรียนการสอนขึ้นแล้ว ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการเรียนการสอนสร้างขึ้นผ่านกระบวนการหาตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างอีกด้วย ทำให้ได้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียนที่มีคุณภาพ มีองค์ประกอบสำคัญ คือ ที่มาของรูปแบบ แนวคิดและทฤษฎีของรูปแบบหลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ขั้นตอนการเรียนการสอน ระบบสังคม หลักการตอบสนอง และระบบสนับสนุน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาและองค์ประกอบของรูปแบบการสอนของ Khammanee. (2017) Tumthong. (2016) Joyce, Weil and Calhoun (2009) Arends. (1999) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wisuwan, Naowanondha, and Prongsantia. (2019)

2. ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนพบว่า ผลการทดลองหลังใช้รูปแบบการเรียนสอนนักเรียนมีค่าเฉลี่ยของความสุขในการเรียนสูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการเรียน โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่ได้รับการพัฒนาตามกระบวนการที่เหมาะสมดังได้กล่าวแล้วในข้อ 1 อีกทั้งการที่ร่างรูปแบบการเรียนการสอนผ่านการนำไป try out กับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลายที่อยู่ในศูนย์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ซึ่งเป็นนักเรียนมีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลเพื่อนำไปปรับปรุงรูปแบบการสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความสุขของนักเรียนก่อนและหลังการได้รับการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พบว่า ความสุขในการเรียนของนักเรียนหลังการใช้รูปแบบการสอนเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียนมีมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากผู้เรียนได้รับการจัดการเรียนรู้อิงพื้นฐานแห่งความรัก ความศรัทธาของผู้เรียนที่มีต่อครู ต่อวิชาที่เรียน และต่อตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบที่จำเป็น เพราะเมื่อผู้เรียนเกิดความรักและสนใจต่อบทเรียนและต่อครูแล้ว จะเกิดความสุข และความเข้าใจตรงกันระหว่างครูและผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของกระบวนการเรียนการสอนทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุข ของ Boonsue. (1997) และสอดคล้อง

กับผลการวิจัยของ Charoendee. (2018); Kongvichit, P. (2013). Siriphakmongkol, S. (2011). Tangsrithong,S. Naowanondha,A. and Sangaroon,S. (2020) และ Davidson (2012)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ ก่อนทำการเรียนการสอนตามรูปแบบเพื่อส่งเสริมความสุขในการเรียน ครูควรศึกษาธรรมชาติและความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างละเอียดก่อนวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความสุข เพื่อกำหนดเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละขั้นตอนนี้ให้เหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรนำรูปแบบการเรียนการสอนนี้ไปทดลองใช้กับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายที่อยู่ในจังหวัดอื่นๆ เพื่อขยายข้อมูลความสุขในการเรียนที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนนี้ให้มากขึ้น

อ้างอิง

- Arends, R. I. (1999). *Learning to teach*. 4th ed. Boston : McGraw-Hill.
- Boonsue, K. (1997). Happy Learning. *Journal of Education Studies*, 26(1), 7-22.
- Charoendee, N. (2018). *A Scale Development of Happiness in Learning of Vocational Students*. Educational Research, Measurement and Statistics. Ph.D., Burapha University. (in Thai)
- Davidson, J. R. (2012). *Contemplative practices and mental training: Prospects for American education*. Retrieved from <http://www.investigatinghealthyminds.org/>.
- Joyce, B., M. Weil and E. Calhoun. (2009). *Model of teaching*. 9th ed. Boston: Pearson Allyn and Bacon.
- Khammanee, T. (2017). *Science of Teaching: Knowledge for effective learning process management*. 20th edition. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai)
- Nilchaikowit.T and Chantarasuk,A. (2007). *Learning for Change and Intellectual Education*. Bangkok: Intellectual Education Center Project. Mahidol University. (in Thai)
- Office of Education Council Secretariat.(2019) National Education Standards 2018. Education and Learning Standards Office, Ministry of Education. Bangkok. (in Thai)
- Panich,V. (2015). *Learning for change*. Bangkok: LR Printing Machine Co., Ltd. (in Thai)

- Panyapinijkun,C. et al. (2013). "Promoting happiness at work to promote organizational commitment of teachers in Boromarajonani College of Nursing, Bangkok". *Journal of Nursing, Ministry of Public Health*. 22(2): pp.1-13. (in Thai)
- Parnichparinchai, T. (2017) Transformative Learning : A Learning Management in Pre-service Teacher Training. *The Golden Teak: Humanity and Social Science Journal (GTHJ.) Vol.22 No.2 May - August 2016*. pp.1-11. ISSN 2408 – 0845 (in Thai)
- Roning, F. (2017). *Effects of cognitive-based learning management on learning achievement and satisfaction in learning Thai language of Mathayomsuksa 1 students, Master of Arts degree program, Department of Psychology, Songkla University*. (in Thai)
- Siriphakmongkol, S. (2011). *The development of the measure of happiness in learning for High school students*. Doctorate of Education, Department of Educational Measurement and Evaluation, Education, Graduate School, Chulalongkorn University. (in Thai)
- Suthinakorn,W. (2017). *Learning for Change and Action Research*. 2ndprinting, Bangkok: Siam Publishing House. (in Thai)
- Tangsrithong,S. Naowanondha,A. and Sangaroon,S. (2020). The Development of Curriculum to Promote Inspiration in Learning based on Transformative Learning for lower Secondary Students. *NRRU Community Research Journal*, 15(3) July – September 2021. pp.214-227. (in Thai)
- Tumthong, B. (2016). *Theory and model development of learning management*. 3rd printing, Bangkok: S Printing Thai Factory. (in Thai)
- Tylor, E. (1998). *Transformative Learning: A Critical Review*. ERIC Clearinghouse on Adult, Career, and Vocational Education.
- Visalo, P. (2013). *Research and management project of cognitive education*. Project Academic Documents Learning to Change. Bangkok: Center for Intellectual Education Mahidol University. (in Thai)
- Wisuwat,S., Naowanondha,A. and Prongsantia,S. (2019). Instructional Model Development to Promote Special Education Teacher Students Competency. *NRRU Community Research Journal* 13(2) May – August 2019. pp153 - 166. (in Thai)

Kongvichit, P. (2013). *The effect of learning activities Thai language using the Brentar Teaching Model on learning pleasure and learning durability of high school students 1*. Master's Degree Thesis, Department of Teaching Thai Language, Graduate School, Chulalongkorn University. (in Thai)